

1

ויהי אתר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו א כב אברהם ויאמר הנני ויאמר קחנא את בנך את יחידך אשר בן אהבת את יצחק וקח לך אל ארץ המזבח והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך וישלם אברהם בפקר ויחבש את חמלו ויקח את שני נעריו אלו ואת יצחק בנו ויבצע עציו עלה ויקם וילך אל המקום אשר אמרו לו האלהים: ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחק: ויאמר אברהם אל ה נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלקה עדיכה ונשתחוו ונשוכה אליכם: אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאטו בסבך פקרני וילך אברהם ויקח את האיל והעלהו לעלה תחת בנו: ויקרא אברהם שם המקום ההוא יהוה ויראה אשר יאמר היום קבר יהוה ויראה: פנה וראה

12) א מצות יעשה לעשות בית לוי מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות. והוגנו אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש.

13) ויהי כאשר ראה יעקב הזכיר בכתוב הזה כמה פעמים, אחי אמו * להודיע כי כל מה שהשתדל יעקב בצאן להשקותם, ומה שהיה חומל על רחל בת לבו, לא עשה לכבוד לבו רק לכבוד אמו, בשביל שהיה אחי אמו, ומפני זה בכל פעם שיזכיר הכתוב שמו של לבן הרשע יזכיר בכל פעם, אחי אמו, לבאר כי לא היה משקה צאנו של לבן כי אם בשביל שהיה אחי אמו, וזכר בלבו את אמו אשר אהבתו שנתנה לו העצה הזאת לרא אליה.

14) ושמ נעלה ונראה ונשתחוו לפניה בשלש פעמי רגלינו. ככתוב בתורתך: שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני יהוה אלהיך במקום אשר יבחר, בחג המצות, ובחג השבועות, ובחג הסוכות, ולא יראה את פני יהוה ריקם: פנה

15) א"ר יצחק הכל בוכות השתחווה אברהם לא חור מחר המורה אלו בוכות השתחווה שנא' ונשתחוו ונשוכה אליכם. ישראל לא ננאל אלא בוכות השתחווה שנא' קויאמן העם וישמעו וגו' ויקרו וישתחוה. התורה לא נתנה אלא בוכות השתחווה שנא' קוהשתחווים סררוק. חנה לא נפקדה אלא בוכות השתחווה שנא' וישתחוו לה'. הגלות אינן כחכנסות אלא בוכות השתחווה שנא' יהוה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו' והשתחוו לה'. בית המקדש לא נבנה אלא בוכות השתחווה שנא' ידומטו ה' אלהינו והשתחוו. אף הסתים אינן חיים אלא בוכות השתחווה שנא' יבואו נשתחווה ונכרעה: פנה

16) ותאמר רבקה אלי יצחק קצתי בחני מפני בנות חת אמילק יעקב אשה מבנות חת כאלה מבנות הארץ למה לי חיים: ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו ויצוהו ויאמר לו לא יתקח אשה מבנות כנען: קום לך פדנה ארם ביתך בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך: ואל שדי וברך אתך ויפקד וירבך והיית לקהל עמים: ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגרף אשר נתן אלהים לאברהם: וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן בן בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו: פנה

17) (כו) קצתי ברחמי. קו"ף קטנה, שראתה שעתיך להחריב הבית שגובהו ק' אמה. וקו"ף של ודרור קן לה גדולה, שבקש דוד על ההיכל שגובהו ק' אמה שלא יחרב: פנה

18) למנוצח עליהגתית לבני-קרח מזמור: מה-ידידות משכנותיך יהוה צבאות: נכספה וגם-כלתה ונפשי לחצרות יהוה לבי ובשרי ירננו אל אליה: גב-צפור מצאה בית ודרור ו יקן לה אשר-שמה אפרחיה את-מזבחחתיך יהוה צבאות מלכי ואלהי: אשרי יושבי ביתך עוד והללוך סלה: פנה

2

ורבקה אמרה אל-יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את-אביך מדבר אל-עשו אחיך לאמר: הביאה לי ציד ועשה-לי מטעמים ואכלה ואברכה לפני יהוה לפני מותי: ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך: לך-נא אל-הצאן וקח-לי משום שני גדיו עזים טובים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב: וקבאת לאביך ואכל בעבר אשר יברכה לפני מותו: פנה

3

19) פירוש הגם שיש בדברים אלו כגניבת הדעת, עם כל זה יש לך לשמוע בקולי, פירוש מלמד חיוז מלכות כיבוד אב ואם שהיא מלכות עשה, גם היא נצילה וכתוב בדברי נביא חמת (דברים יח טו) אליו תשמעון, לזה חמרה שמע בקולי, וכבר כתבנו (לעיל טו ה ו) שישמך נביא בלומרו לעבור על מלכות ממלכות התורה לפי שעה: פנה

4

20) עודנו מדבר עם ורחל ו באה עמי-הצאן אשר לאביה כי רעה הוא: והיו כאשר ראה יעקב את-רחל בת-לבן אחי אמו ואת-צאן לבן אחי אמו ויגש יעקב ויגל את-הצאן מעל פי הבאר וישק את-צאן לבן אחי אמו: וישק יעקב לרחל וישא את-קלו ויברך: ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן-רבקה הוא ותרץ ותגד לאביה: פנה

5

21) ויהי כאשר ראה יעקב הזכיר בכתוב הזה כמה פעמים, אחי אמו * להודיע כי כל מה שהשתדל יעקב בצאן להשקותם, ומה שהיה חומל על רחל בת לבו, לא עשה לכבוד לבו רק לכבוד אמו, בשביל שהיה אחי אמו, ומפני זה בכל פעם שיזכיר הכתוב שמו של לבן הרשע יזכיר בכל פעם, אחי אמו, לבאר כי לא היה משקה צאנו של לבן כי אם בשביל שהיה אחי אמו, וזכר בלבו את אמו אשר אהבתו שנתנה לו העצה הזאת לרא אליה.

6

22) ויסע משה את-ישראל מים-סוף ויצאו אל-מדבר-שור וילכו שלשת-ימים במדבר ולא-מצאו מים: ויבאו מרתה ולא יכלו לשתי מים ממרה כי מרים הם על-יכן קרא-שמה מרה: וילכו העם על-משה לאמר מה-נשתה: ויצעק אל-יהוה ויורהו יהוה עץ וישלף אל-המים וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט ושם נסה: ויאמר אר-שמע תשמע לקול יהוה אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל-חקיו כל-המחלה אשר-שמתי במצרים לא-אשים עליך כי אני יהוה רפאך: פנה

7

23) שם שם לו חק ומשפט, תנינא עשו מצות נצטוו ישראל במרה, ה שקבלו עליהם בני נה, והוסיפו עליהן דינין ושבת וכבוד אב ואם. דינין, דפתיב שם שם לו חק ומשפט, שבת וכבוד אב ואם, דפתיבו) כאשר צוך ה' אלהיך, ואמר ר' יהודה כאשר צוך במרה. פנה

8

24) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה', כי הנה כיבוד אב ואם כי רמזין סוף הסדרה שהם שותפים צליחה עם הקב"ה והשוה כבודם לכבוד המקום צ"ה ע"ש והנה אמרו חז"ל נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא וע"כ עשו הרשע וחצירי שאומניים הרוג צער ושחוט כי נותר ימותו וכל מגמתם העוה"ז ואינם נאמניים בדין וחשבון להם נח הצריחה צעוה"ז ע"כ הם מכבדים האבות ציומר והוא מהמנמות שכליות שהאבות הביאום לעונג העוה"ז ויעקב וחצירי הזוחלים ורועדים תמיד שנוא יגרום החטא וחושבין נוח שלא נברא משנברא אין מלכות כיבוד ומורה או"ה שכליות כ"כ אללם, וע"כ אמר הכא על כללות ישראל כל איש ואיש אמו ואביו תראו שנה להם שנבראו ובתנאי את שצמותי תשמורו שאז חפי עובדים ע"ז כדור אנוש אם משמר שבת כהלכתו מוחלין לו כל עונותיו (גמרה שבת פרק כל כתבי) ונוח לו שנברא וההיפוך השומר כל המורה כולה ומחלל שצמות צפרהסוף הרי הוא מומר לכל המורה כולה ונוח לו שלא נברא ומה לו ילמורה אב ואם:

אמא מוס
פנה
קו"ף

לו א"ר יהושע בן לוי בשעה שבאו השונאים להחריב את ירושלים היו
שם ששים רבוא של מוזיקין והיו עומדים על פתחו של היכל לפגוע בהם.
זיון שראו את השכינה רואה ושותקת מנין שכתוב (ויקרא 3) חשבו אהור
מינו מפני אויב. אף הם נתנו מקום. א"ר יהודה בר סימא ראה אורנו
והריב את ביתו ושותק לו ואתם מבקשין להורונו לו. עד עכשיו מתבקש
לו שכר כיבוד אבותיו. רב לכם סב. מהו סב את ההר. א"ר הנינא הרבה
זיבב עשו את הורו זה. זה אביו שהיה זקוק לו להאכילו. מנין (נחמיה 3)

מנין (נחמיה 3)

ויסעו מאילם ויבאו כלי עדת א טו
אל אלמדברי סין אשר בין אילם ובין סיני כחמשה עשר
יש השני לצאתם מצרף מקרם: וילינו כלי עדת בני ישראל
ה ועל אהרן במדבר: ויאמרו אלם בני ישראל מיתן
ידיהוה בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו
ובע פיהוצאתם אתנו אלמדבר הזה להמית את כל
עם ברעב:
ויאמר יהוה אל משה הנני ממטיר
עם מן השמים ויצא העם ולקטו דברי יום ביזמו למטו אננסו
היה מן השמים אלם: והיה ביום השני והכיניו את אשר יביאו
היה משנה על אשר ילקטו יום יום:

מנין (נחמיה 3)

בחמשה עשר יום, למה נאמר יום, מגיד
שבאותו היום אירעה שבת להיות שהיא
טזורה ובאה מיום שברא הקדוש את עולמו עד
שנתנה להם תורה לישראל.

מנין (נחמיה 3)

הגדול כפי אי זהו כיבוד אב ואם. אמר להם צאו וראו מה עשה דמה בן
נתינה באשקלון והיתה אמו הסרת דעת והיתה מסמרתו בין הביריו ולא
היה אומר לה אלא דיוך אמו. לאמרו רבותינו פעם א' באו הכמים אצלו
ליקח הימנו אבן אחת טובה שנאכרה מבלי בהן שהיה דר באשקלון
ופסקו עמו באלף זהובים. נכנס ומצא חגלו של אביו פשוטה על התוכה
שהיתה אבן טובה בתוכה והיה ישן ולא ביקש לצערו. ויצא להוין ריקם.
כיון שלא הוציאה כסבורין שבבקש מהן יותר והעלו דמיה י' אלפים
זהובים. כשניעור אביו מושגתו נכנס והוציאה להן. בקשו ליתן לו עשרת
אלפים זהובים אמר להם חס לי איני נהנה משכר אבותי. אלא בדמים
הראשונים שפסקתי עמכם אלף זהובים כך אני נוטל מכם. ומה שכר
נתן לו הקב"ה. אמרו רבותינו באותה שנה ולדה פרתה אדומה ומכרה
יותר מעשרת אלפים זהובים.

מנין (נחמיה 3)

המ"י דכיום ט"ו התחיל המן לירה, וא"כ השבת הראשונה שמענו בה היתה בכ"ב באייר, והיא
שנאמר עליה במסוק כ"ג שבת קדש לה מתה.

מנין (נחמיה 3)

ודע דכל השבטים צערו לאביהם
במכירת יוסף, ויוסף עצמו לא הודיע לאביו,
רק יוסף היה ירא מפני החרם. אבל בנימין
כיבד לאביו, לכן שרתה שכינה בחלקו. ולכן
כשאבד ישפה מבנימין הראה להם השם יתברך
גודל מצות כיבוד אב אצל דמא בן נתינה,¹³
ודרו"ק היטב.

מנין (נחמיה 3)

ויסעו כלי עדת בני ישראל אל מקדברי סין למטעיהם על אפי הנה א
ויחננו בן סידים וצין מים לשמות העם: ורב העם עם משה ויאמרו ב
תנו לנו מים ונשתה ויאמר להם משה מה תריבון עמדי מה יתבשו
את יהוה:

מנין (נחמיה 3)

ויאמר הגשה לי ואכלה מציד בני למען תברכה נפשי ונגשלו ויאכל
ונבא לו יין נשתה: ויאמר אליו יצחק אביו גשה נא ושקה לי בני: ונגש
ונשקלו וברח את ריח בגדיו וברכהו ויאמר ראה ריח בני כרים
שדה אשר ברבו יהוה: ויתן לף האלהים מטל השמים ומשמני הארץ
ורב דגן ותיקש:

מנין (נחמיה 3)

בוסת ששי, מים שנגרמו שמים. וארץ סניכס
וכפוכים ונסולות. עולין להאיה על הארץ וינינו קשרעין:
זה עם זה, עד שקב יהושע וצאה מלמדתו של ישראל. ועתה
שנת היתה ורטה יהושע הערמו של ישראל. שלא יספק
את השבת. ועוד קראה סרפסי מצרים הקאטרים, פוקשן
בפולות, באים על ישראל. מה עשה יהושע. פשט ידו לאור
השמש ולאור הירח ולאור הכוכבים והזכיר עליהם את השם.
ועמדו על אסד ואסד שלשים נפש שעות עד מוצאי שבת.
שנאמר, וידם השמש וירם. עמד עד יקם גוי איניו יתוש ירגו.
יקמיב, ולא היה ביום שהוא לעניו וטעניו לשמש הי' יגו
(שם חס יד). ושקעו ימלכי הארץ וקמהו. שיה היה כסו
מים שנגרא השלם, שנאמר, ולא היה ביום שהוא.

מנין (נחמיה 3)

וירח את ריח בגדיו, אמר רבי יוחנן
אין לך דבר שריתו קשה מן השמש הזה של
עוים ואת אמרת וירח את ריח בגדיו ויברכהו.
אלא בשעה שנכנס אביו ועקב אצל אביו נכנסה
עמו גן עדן, הרי הוא דא"ל ראה רוח לבני כרוח

מנין (נחמיה 3)